

OSTENDE, PAREL VAN DE ATLANTISCHE KUST

Een verzande droom van Ferdinand ROBETTE en August POLI

In het begin van de eeuw stichtten twee Belgen aan de Argentijnse kust "Nieuw Oostende", een megalomane onderneming die tot een kosmopolitische badstad moest leiden. Maar hun droom verzandde. Letterlijk. Onze man ter plaatse vertelt het onwaarschijnlijk verhaal van Ostende.

door Filip HUYSEGEMS

Is dit Ostende?" – "Inderdaad, meneer. Hier moet u uitstappen". De busdeuren klappen sissend open. Ik ben blij dat ik er eindelijk ben. Laat u niets wijsmaken over de charme van een rit door de Argentijnse pampa's. Uren en uren zie je niets dan grasvlakten en duizenden koeien die hun tijd staan te verkauwen. Ik laat de nieuwe omgeving eens goed op me inwerken. Ostende, met één o, parel van de Atlantische kust, je ruikt naar dennennaalden. Overal staan rijzige dennen en de wind ruist er op gepaste wijze doorheen. Het wordt vast een gouden dag vandaag, het licht valt als fonkelende speren schuin door de hoge bomen. Ik vind een kiosk waar een behulpzame dame gratis stadsplannen verstrekt. Ze raadt me enkele hotels aan en ik vind nog net één eenpersoonskamer in het hotel *Ribadasella*.

Tijd voor een eerste wandeling. Ostende heeft één asfaltweg. De rest zijn zandpaden. Niet dat er een armzalige bedoening is. Er is gebouwd in een overdaad aan stijlen: minikasteeltjes, alpenkitsch, ranches, hier en daar iets koel modernistisch. Er hangt een landelijke stilte over Ostende. Ik hoor de vogels glashelder hun repertoire fluiten en in de verte het snorren van een grasmaaier. Elk huis heeft een keurig gekamd gazon rondom. Sproeiers spuwen geutjes kunstregen over het gras.

Met de straatnamen is fantasievol omgesprongen. Ik loop op de *Robinson Crusoeweg* en in de *Simbad de Zeeman-laan*. Grote verrassing: er is een *Brusselsestraat* ("Bruselas"), die uitkomt op een *Antwerpsestraat* ("Anvers") en een *Rubensweg*. Het is overigens geen makkie om op koers te blijven. De wegen omsluiten elkaar in concentrische cirkels, gaan over in dambordpatronen, worden doorsneden met diagonalen. Je hebt drie coördinaten nodig om een adres te vinden.

* * *

Ferdinand ROBETTE was een zeevaartdeskundige, August POLI werkte voor een verzekeringsmaatschappij. Twee Belgen die in 1908 de opdracht krijgen om in Argentinië een reeks schipbreuken te onderzoeken. De plek in kwestie, driehonderd kilometer bezuiden Buenos Aires, is ene godvergeten en tochtige uithoek. Wat hen gegrepen heeft in dat lege landschap, zal altijd een mysterie blijven. Was het de hypnotiserende golfslag? Wat het een mengeling van heimwee, ondernemingslust, het pioniersgevoel, misschien wel groothedswaan?

Wat er ook van zij, ROBETTE en POLI laten zich meevoeren op de vleugels van de verbeelding en besluiten een Nieuw Oostende te stichten. Voorwaar een herculische opdracht. Er zijn geen wegen, geen treinspoor, geen haven, niet eens bewoners. Maar de twee pioniers laten zich niet van de wijs brengen. Ze richten een bouwmaatschappij op met verschillende onderafdelingen en werven Japanse en Armeense arbeiders aan. Op 6 april 1913 leggen ze, na een kleine ceremonie, de eerste steen van Ostende.

ROBETTE en POLI wilden langs het strand een wandelboulevard aanleggen van drie en een halve kilometer lang. Ze bestelden cement in Rusland en huurden een Japans ingenieur in. De grootste moeilijkheid was om alle materiaal en gereedschap hierheen te krijgen. Transport over land was uitgesloten, karren en vrachtwagens zouden voortdurend vastrijden in het zand. Dus alles werd

aangesleept over zee. Vrachtboten kwamen en gingen. Enkele honderden meters voor de kust gingen ze voor anker en met kleine boten werd alle materiaal aan land gebracht.

Van de beloofde 3,5 kilometer wandeldijk werd alleen dit stuk gerealiseerd. Dertig meter ongeveer. Twee torentjes. Aan beide kanten kun je trappen afdalen naar het strand. In 1993, toen Ostende zijn tachtigste verjaardag vierde, werd dit bunkerachtig geval tot historisch monument gekroond.

ROBETTE en POLI wilden ook een pier bouwen die 250 meter ver in zee zou lopen, met aan het uiteinde een café. Die pier is er gekomen, maar in de loop der jaren heeft de oceaan haar gesloopt. Er schiet niets van over.

Ostende heeft een oudheidkundig museum. Het is alleen te bezichtigen op afspraak. Conservator Federico FIEG is tevreden dat er bezoek is en hij ontvangt mij hartelijk. Als je niet beter wist, zou je zeggen dat het museum een opslagplaats is van strandjutterrommel. Twee roeispanen. Een jeneverfles. Een oud bed met spiraalveren. Een kandelaar. Dat soort dingen. Ik zeg de conservator dat zijn uitleg wellicht onontbeerlijk is om het geheel wat reliëf te geven. "De dingen spreken voor zich", zegt hij raadselachtig. Om mij op weg te helpen, duikelt hij ergens een verzameling zwart-wit foto's op. Ze tonen bouwwallen en mannen met petten en knevels en laarzen, die trots poseren op de steigers van de nieuwe stad. De zelfverzekerdheid schuimt er vanaf. Van de stichters zelf zitten er maar een paar foto's bij. ROBETTE en POLI blijven vaag, ze zijn slecht afgedrukt.

Het indrukwekkendste stuk van de tentoonstelling is een gigantische tekening van het toekomstige Ostende, bekeken vanuit meeuwenperspectief. Ons Oostende is er niks tegen. Hier zie ik wat de Bruselas, de Anvers en de Rubens eigenlijk hadden moeten worden. Geen karrensporen, maar boulevards met Parijse allures. Vanuit een centrale rotonde schieten straten radiaalsgewijs naar de horizon. Erlangs staan herenhuisen en hotels en liggen parken en sportpleinen. Het kloppend hart van de stad is het Casino-Kursaal, de plek waar grote feesten, concerten en tentoonstellingen plaatsvinden.

Het is bij een papieren fantasie gebleven. Er werd nooit meer gerealiseerd dan enkele hotels, een woonhuis voor ROBETTE, en, eigenaardig genoeg, een kerk van de zusters karmelieten. Op een reclameaffiche uit die tijd, te zien in het museum, wordt Ostende aangeprezen als "het mooiste en veiligste strand van Zuid-Amerika", waar je een fijne tijd kunt doorbrengen "zonder aanslag op uw portemonnee", kortom, "de favoriet van de republiek". De advertentie sluit af met de mededeling: "Rooms-katholieke kerk aanwezig". Een juichend krantenstuk over het nieuwe Ostende citeert een "wet van de sociale biologie", die voorspelt dat in vier jaar tijd "volgens een wetenschappelijk vastgestelde rekenkundige reeks", de bevolking zal groeien van enkele tientallen tot vierduizend. Industriëlen en handelaars worden aangespoord zich als de gesmeerde bliksem daarheen te reppen.

De levensdroom van ROBETTE en POLI eindigt als een treurspel zo vertelt de heer FIEG. "In 1914 vertrekt ROBETTE naar België. Hij gaat daar zeshonderd Belgische families ophalen die zich in Ostende willen vestigen. Maar de Eerste Wereldoorlog breekt uit en ROBETTE zal nooit terugkomen. We weten niet wat er van hem geworden is. Ondertussen zit POLI hier te wachten op zijn maat. Hij wordt belaagd door schuldeisers, wordt ziek van de zorgen, duikt onder en sterft, tenminste zo vermoedt men, in Buenos Aires".

Had hun onderneming kans op slagen gehad als de oorlog niet was ontbrand? Of als ROBETTE geen vaandervlucht had gepleegd? FIEG schudt zijn hoofd beslist van nee. "Geen sprake van. De twee maakten een kapitale denkfout. Ze hadden buiten de duinen gerekend". De zeewind joeg de duinen op. Wat de ene dag gebouwd was, was 's anderendaags vaak overdekt met een glooiing zand. Eerst vochten de werklieden nog dapper terug met de schop. Maar de duinen lieten zich niet zo makkelijk om de tuin leiden. Ten slotte stond het land rond de gebouwen bol van het zand. De

duinen torenden er bovenuit en de korrels tuimelden langs de oprukkende hellingen naar beneden. De aanzet voor de wandeldijk, de kerk van de karmelietessen, de enkele hotels, de woning van ROBETTE, heel de prille badstad werd opgeslokt door de duinen. Van de torens op de dijk staken enkel de topjes boven het zand uit.

“Ze liepen te hard van stapel”, zegt FIEG. “Eerst hadden ze met beplantingen de duinen moeten bedwingen, met dennenbossen bijvoorbeeld. Pas daarna hadden ze met bouwen mogen beginnen”. In de jaren veertig probeerden de Argentijnen het opnieuw. Omzichtiger en met meer geduld. Ze stichtten Ostende voor een tweede keer. Niet meer als een kosmopolitische badstad, maar als een kleine kustgemeente.

* * *

Er schiet weinig over van het oude Ostende. Slechts één gebouw is heelhuids onder het zand Evandaan gehaald en opnieuw opgekalefaterd: het toenmalige hotel Thermas. Nu heet het Viejo Ostende, Oud Ostende. Het is een behoorlijk luxueuze vestiging en bij mijn aankomst geeft de uitbaatster mij een rondleiding. “Het was een heel geavanceerd hotel voor die tijd. Waar nu het zwembad is, stond vroeger de graanmolen. Er was een bakkerij, een zeepfabriek, een elektriciteitsgenerator... Het hotel had alle kenmerken van een transatlantische stomer. Omdat er nauwelijks aanvoerroutes waren, moest het voor lange periode op eigen krachten kunnen draaien”.

Gasten moesten flink wat moeite doen om hier te raken. Eerst reisden ze met de trein zo ver als het spoorwegnet reikte. Daarna gingen ze een eind mee met een huifkar, later met speciale auto's. Het laatste stuk legden ze af op Ostendes eigen spoornet. Want ook daarin had ROBETTE en POLI voorzien.

In de eetzaal van het vroegere hotel Thermas staan nog dezelfde stoelen, dezelfde kasten, en ligt nog dezelfde dambordvloer als vroeger. De belle epoquesfeer hangt er nog altijd. Keurige heren met gekamde snorren en dames met kokette hoedjes zullen zich hier vroeger uitstekend vermaakt hebben. Tegelijk moet de omsingeling door de duinen iets akeligs gehad hebben. Zodra de gasten een voet buiten de deur zetten, zakten ze tot hun enkels in het zand. Op een zeker moment was het hotel nog alleen toegankelijk via een loopbrug naar de eerste etage. De hele benedenverdieping en de kelders zaten vol met zand. Een onwezenlijke situatie, die inspirerend werkte op schrijvers die er logeerden. De Argentijn Bioy CASARES schreef een moordverhaal met Hotel Ostende als decor. Zijn held doet er vier hoofdstukken over om er te raken en wordt tijdens zijn verblijf gepest door regenbuien van zand. En toch: “Het witte, moderne gebouw is als een pittoresk juweeltje, ingelegd in het zand, of als een schip op open zee, of als een oase in de woestijn. Een paradijs voor een man van de letteren zoals ik”.

Ook de Fransman Antoine de SAINT-EXUPÉRY – die van de Kleine Prins – zou zijn eerste proza op briefpapier van Hotel Ostende geschreven hebben.

Lijkt Ostende op Oostende? Ostende heeft een breed zandstrand, er is een groot getijdenverschil. Dat klopt al. Er zijn ligstoelen te huur en er staan houten cabines. Jongelui voetballen op de harde vochtige grond tussen zee en poederzand, met hun rugzakken als goal. Andere laten vliegers op. Mensen laten hun hond uit langs de vloedlijn. Het ziet er allemaal vreemd vertrouwd uit. Zelfs het uiterlijk van de badgasten klopt meer dan je zou verwachten. Argentinië heeft enorme immigratiegolven uit Europa achter de rug en daar zie je hier de sporen van. Zeker bij degenen die zich in Ostende een vakantie kunnen veroorloven.

Je ziet er ook wel mensen met een mesties uiterlijk. Die zijn meestal aan het werk. Zoals daar zijn: de zacht-bruine winkeljongen met de mango, de strandstoelverhuurders, de mannen die mortel

mengen voor alweer een schitterend Ostends villaatje, de man en de vrouw die een kermiskleurig karretje over het strand duwen. Die laatsten verkopen gestoomde maïskolven.

* * *

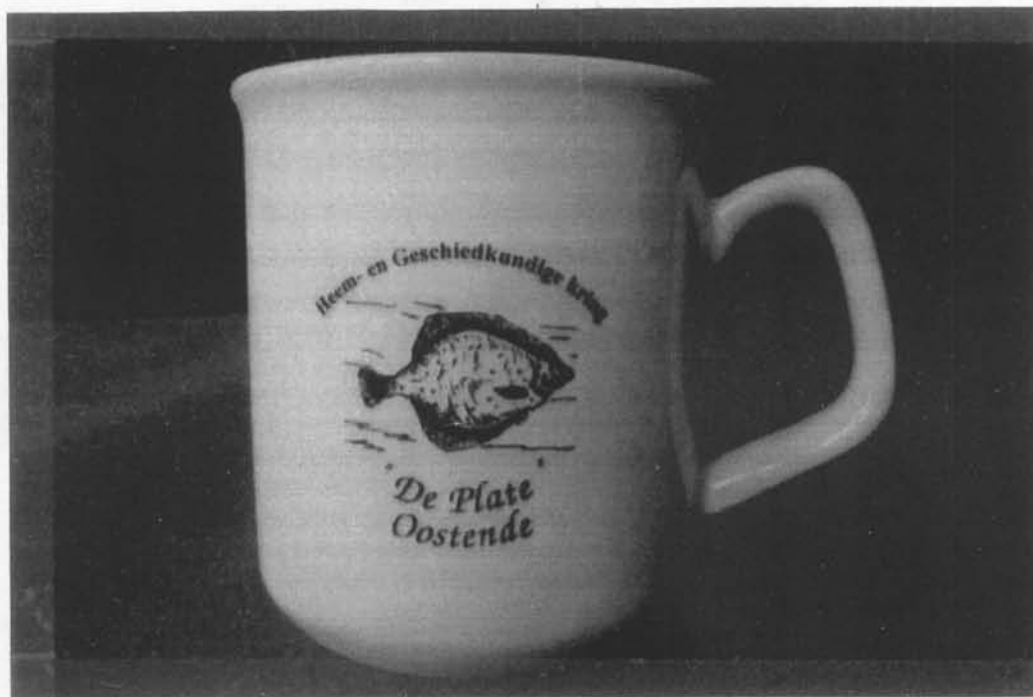
De ochtend voor mijn vertrek wil de receptioniste nog van mij weten of ik een leuke tijd heb gehad. "Ga je ervandoor, kerel?" hoor ik achter mij. "Uit welk land kom je". Het is een sonore baritonstem. "België" zeg ik. "Wij hebben daar ook een Oostende, weet u", voeg ik er routineus aan toe. "Alsof ik dat niet wist", zegt hij. Daar kijk ik van op. "Ik heb Europa bezocht, weet je. Natuurlijk dat je dan Oostende kent. Daar kom je voorbij als je van Londen naar Brugge reist".

Bron : DS Magazine 25 juni 99, jrg. 7, nr. 25, p. 39-40

Zie ook: Oostende elders in de wereld door J.B. DREESSEN. De Plate, jrg 22, nov. 93, p. 293-295.

WIST U DAT WIJ, IN ONZE MUSEUMSHOP, EEN SOUVENIR VAN "DE PLATE" VERKOPEN".

EEN MOOIE "MUG", IN WIT PORSELEIN, MICRO-OVEN EN VAATWASMACHINE BESTENDIG EN VERSIERD MET HET EMBLEEM VAN ONZE KRING.

DE PRIJS: 150 Fr. MISSCHIEN EEN IDEE VOOR DE EINDEJAARSFEESTEN!!!